

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Sadullah Kısacık
DEVA Partisi
Adana Milletvekili

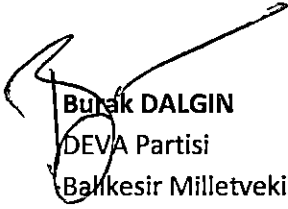
İdris ŞAHİN
DEVA Partisi
Ankara Milletvekili

Sadullah ERGİN
DEVA Partisi
Ankara Milletvekili

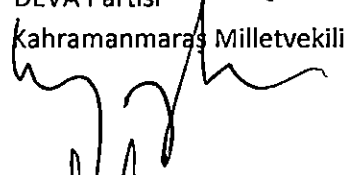
Burak DALGIN
DEVA Partisi
Balıkesir Milletvekili

Ektübrül KAYA
DEVA Partisi
Gaziantep Milletvekili

İrfan KARATUTLU
DEVA Partisi
Kahramanmaraş Milletvekili

Medeni YILMAZ
DEVA Partisi
İstanbul Milletvekili

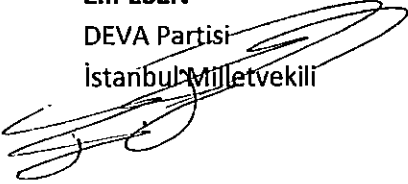
Mustafa YENEROĞLU
DEVA Partisi
İstanbul Milletvekili

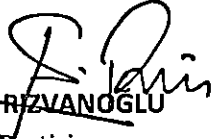
Seda KAYA ÖSEN
DEVA Partisi
İzmir Milletvekili

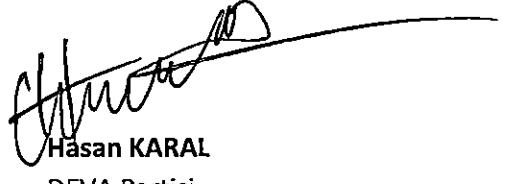
Elif ESEN
DEVA Partisi
İstanbul Milletvekili

Evrin RIZVANOĞLU
DEVA Partisi
İstanbul Milletvekili

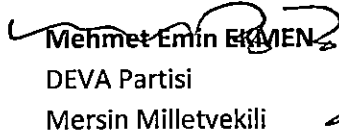

Hasan KARAL
DEVA Partisi
İstanbul Milletvekili

Selma Aliye KAVAF
DEVA Partisi
Manisa Milletvekili

Mehmet Emin EKİMEN
DEVA Partisi
Mersin Milletvekili

Cem AVŞAR
DEVA Partisi
Tekirdağ Milletvekili

TBMM BAŐKANLIĐI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 21-11-2024	Esas No: 2/2701

T B M M KANUNLAR VE KARARLAR BSK LİĞİ
21 Kasım 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
21 Kasım 2024
No: 1534397

GENEL GEREKÇE

İdari teşkilat rejimimize, idarenin bütünlüğü ilkesi ile yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliği esasları hâkimdir. Bilindiği üzere Anayasa'nın 123'üncü maddesi uyarınca idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Belediyeler, Anayasa'nın 127'nci maddesi uyarınca mahalli idareler kapsamında kalan kamu tüzel kişileridir. Merkezi idare, belediye üzerinde idari vesayet yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki, kayıtsız değildir. İdari vesayet yetkisinin kullanılabilmesi için; mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacı güdülmelidir. Aynı zamanda idari vesayet yetkisi, kanunda gösterilen usul ve esaslar çerçevesinde kullanılabilir.

Buna karşın Anayasa'nın 127 inci maddesinin 4'üncü fıkrasının son cümlesi, "görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir" hükmüne amirdir.

Sözü edilen hüküm, herhangi bir süre kısıtına ve herhangi bir idari yargı organının kararına bağlı kalmaksızın, yalnızca açılan ve çoğu zaman hukuki nitelikleri sorunlu soruşturma süreçlerine dayanarak belediye başkanlarının, kesin hükme kadar olan uzun zaman dilimleri boyunca görevden uzaklaştırılmalarına neden olmaktadır.

Bu çerçevenin, demokratik bir hukuk devletinin idari vesayet yetkisinin oldukça dışında, keyfiliğe varan bir takdir yetkisi içerdiği açıktır. İçişleri Bakanı'nın, Danıştay'ın onayı ile uygulamaya koyabildiği ve makul bir süre ile sınırlandırılmış bir görevden alma sürecinin çok daha demokratik ve hukuki bir yaklaşım olabileceği değerlendirilmektedir.

Buna karşın, yürürlükteki Anayasa'nın yukarıda belirtilen hükmü doğrultusunda bir yasal düzenleme zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 5393 sayılı Kanun'un 45'inci maddesine bir fıkra ekleyen 674 sayılı OHAL KHK'sinin 38'inci maddesi, 6758 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesine karşılık gelmektedir. 2017 yılında gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği öncesi Anayasa'nın 121'inci maddesinin son fıkrası gereğince 674 sayılı OHAL KHK'si TBMM'nin onayına sunulmuş ve 6758 sayılı Kanun olarak aynen kabul edilmiştir.

Sözü edilen 45'inci maddenin ikinci fıkrası, 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra çıkarılan OHAL KHK'lerinin ürünü olup, olağanüstü halin sona ermesinden sonra hukuk sistemimizden ayıklanmamış, dahası etkisi olağan dönemlere sirayet edecek biçimde kalıcı hale getirilmiştir.

Halbuki Anayasa Mahkemesi'nin 5393 sayılı Kanun'un başka bir hükmüne ilişkin verdiği bir iptal kararında;

"... kuralın, kısmen olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğunu değerlendirmek mümkün ise de kural olağanüstü hâl süresini aşacak biçimde uygulanmaya imkân vermektedir. Başka bir ifadeyle kural olağanüstü hâl süresiyle sınırlı bir düzenleme öngörmemektedir. Bu durumda kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir... İdari vesayet yetkisi, hiyerarşik denetimde olduğu gibi genel bir yetki olmayıp kanunla çerçevesi çizilen sınırlar içerisinde kullanılması gereken istisnai bir yetkidir. İstisnailik ve kanunilik idari vesayetin en belirgin iki temel özelliğidir. Bu bağlamda vesayet yetkisi mutlak bir kullanım zorunluluğunu da içermez. Anayasa'da belirtilen amaç ve çerçeve içinde kalmak koşuluyla bu yetkinin kapsam ve sınırını belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir..."

şeklinde gerekçe kaleme alınmak suretiyle (14.11.2019 tarihli ve 2018/90 E.; 2019/85 K. sayılı Kararı); bu türden hükümlerin varlığının Anayasal sakıncaları ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi bir başka kararında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 53'üncü maddesinin Belediye Meclislerinin Bakanlar Kurulu Kararı ile feshine imkan veren hükmünü; fesihle Belediye Meclislerinin organlık sıfatlarının üzerlerinden alınması, yani bu sıfatlarının kaybettirilmesi sonucu doğduğu; Anayasa'nın 116'ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre belediye meclislerinin feshedilmesinin ancak yargı organının kararı ile mümkün olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir (03.07.1963 tarihli ve 1963/73 E.; 1963/177 K.).

Buna karşın kayyım uygulamaları, belediyenin idari ve mali yönetimini, seçilmişlerden alarak atanmışların yetkisine vermekte; fiili fesih yapmaktadır. Halbuki Anayasa'nın demokratik devlet niteliğini vurgulayan 2'nci maddesinin, Devletin temel amaç ve görevlerini sıralayan 5'inci maddesinin, idari ve mali yönden yerel yönetimlerin merkezi idare karşısındaki konumunu belirleyen 127'nci maddesinin net ve açık hükümleri birlikte yorumlandığında görüleceği üzere; belediyeler üzerinde ağır ve ciddi nitelikte tehdit oluşturan söz konusu uygulamaların, Anayasal sistemimizde yeri bulunmamaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki kayyım uygulamaları; salt bir kanun hükmüne dayanarak tesis edilen idari işlemlerin hukuka uygunluğuna indirgenebilecek teknik bir mesele değildir. Bu kayyım uygulamaları, belediyeler üzerinde sıkı bir idari vesayet kurmak suretiyle; Türkiye'de demokratik bir toplumun inşasını baltalayan, toplumsal uzlaşının önüne geçen, seçmen iradesini yok sayan siyasi eylemlerdir.

Bu bağlamda söz konusu Kanun teklifi ile hukuka aykırı kayyım uygulamalarına dayanak olarak gösterilen Kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45'inci maddesinin Belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması ile buna ilişkin usul ve esasları düzenleyen ikinci fıkrasının Anayasa'nın 2, 5, 123 ve 127'nci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

BELEDİYE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.